

กรมบังคับคดี
กระทรวงยุติธรรม

คู่มือ จ้างผู้ช่วย

[http : www.facebook.com](http://www.facebook.com)

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

คู่มือ
ห้างหุ้นส่วน

จัดทำโดย กรมบังคับคดี
พิมพ์ครั้งที่ 1 : จำนวน 3,000 เล่ม
พฤษภาคม 2559

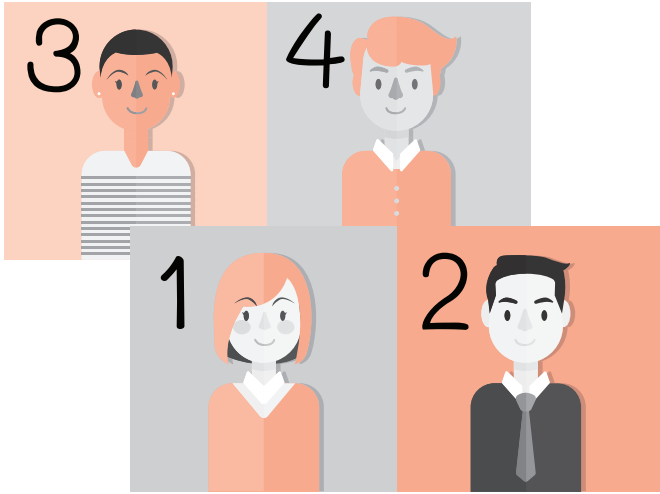
ห้างหุ้นส่วน

สารบัญ

หน้า

- ความหมายของห้างหุ้นส่วน (ห้างหุ้นส่วนคืออะไร) 3
- ข้อพิจารณาการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน (ทำไมจึงควรจัดตั้งห้างหุ้นส่วน) 4
- ประเภทและคุณลักษณะที่สำคัญของห้างหุ้นส่วน 7
(ห้างหุ้นส่วนมีกี่ประเภท? แตกต่างกันอย่างไ?)
- สิ่งที่น่ามาลงในกิจการ (เอาอะไรมาลงทุนในห้างหุ้นส่วนได้บ้าง?) 11
- อำนาจจัดการ (ใครมีสิทธิบริหารจัดการห้างหุ้นส่วน?) 14
- หน้าที่และความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้จัดการ 20
- ความรับผิดชอบของหุ้นส่วน (ความเสี่ยงของหุ้นส่วน) 29
- การจดทะเบียนและผลการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วน 32
(จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนดีหรือไม่?)
- ข้อตกลงของหุ้นส่วน (สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน) 40
- การเลิกห้างหุ้นส่วน 45
- การชำระบัญชี 49
- กฎหมายที่เกี่ยวข้อง 52
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 52

ห้างหุ้นส่วน

ความหมายของห้างหุ้นส่วน
(ห้างหุ้นส่วนคืออะไร)

องค์กรธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงเป็นหุ้นส่วนกัน ทำการค้าร่วมกันเพื่อกำไร และแบ่งกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการนั้น ทั้งนี้ หุ้นส่วนสามารถลงหุ้นด้วยเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานก็ได้

4 ห้างหุ้นส่วน

ข้อพิจารณาการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน
(ทำไมจึงควรจัดตั้งห้างหุ้นส่วน)

(1) ความคุ้มค่า

ค่าใช้จ่ายเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายมีน้อยกว่าองค์กรธุรกิจรูปแบบอื่น เนื่องจากห้างหุ้นส่วนเกิดขึ้นได้จากความตกลงของคู่สัญญาที่มีความประสงค์จะประกอบธุรกิจร่วมกันเพื่อหากำไรมาแบ่งปันกันที่เรียกว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญ” โดยกฎหมายไม่บังคับให้ต้องดำเนินการจดทะเบียนใดๆ หุ้นส่วนจึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นเอกสารใดๆ ในทางทะเบียน

(2) อำนาจบริหารจัดการ

ผู้ลงทุนที่ต้องการดำเนินกิจการและตัดสินใจในทุกๆ เรื่องของกิจการด้วยตนเอง ห้างหุ้นส่วนจึงเป็นองค์กรธุรกิจที่กฎหมายให้ **“เจ้าของกิจการ”** มีอำนาจบริหารจัดการเอง

ดังนั้น หากผู้ลงทุนที่มีความรู้ความเข้าใจในกิจการเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในกิจการนั้น และต้องการใช้อำนาจบริหารจัดการเอง ต้องการตัดสินใจดำเนินงานด้วยตนเองและอยากดูแลกิจการอย่างใกล้ชิด เช่นนี้การจัดตั้งกิจการในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนย่อมเป็นทางเลือกที่เหมาะสม

(3) การแบ่งปันผลกำไร

ห้างหุ้นส่วนเป็นองค์กรธุรกิจที่กฎหมายไม่ได้กำหนดรูปแบบเกี่ยวกับการแบ่งปันกำไร โดยให้หุ้นส่วนทั้งหลายตกลงกันเพื่อแบ่งผลกำไรที่ได้จากกิจการ โดยไม่ต้องกันส่วนกำไรเก็บไว้ในกิจการเหมือนบริษัทจำกัด การแบ่งปันกำไรอาจแบ่งได้ตามสัดส่วนการลงทุนหรือแตกต่างกันที่หุ้นส่วนตกลงกันได้เช่นกัน ทั้งนี้ การแบ่งปันผลขาดทุน หุ้นส่วนทั้งหลายก็สามารถตกลงกันได้เช่นเดียวกัน

ทำไมควรจัดตั้งห้างหุ้นส่วน?

1. ประหยัดค่าใช้จ่าย
2. มีอำนาจบริหารกิจการด้วยตนเอง
3. แบ่งผลกำไรจากกิจการได้โดยอิสระ

ประเภทและคุณลักษณะที่สำคัญของห้างหุ้นส่วน
(ห้างหุ้นส่วนมีกี่ประเภท แตกต่างกันอย่างใด)

ห้างหุ้นส่วน มี 2 ประเภท โดยความแตกต่างที่สำคัญของห้างหุ้นส่วน ทั้ง 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบหนี้สินของห้างหุ้นส่วน และอำนาจบริหารจัดการ

ห้างหุ้นส่วนมี 2 ประเภท

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ
(ไม่จดทะเบียน/จดทะเบียน)
2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด

(1) ห้างหุ้นส่วนสามัญ

ห้างหุ้นส่วนที่หุ้นส่วนทุกคนเป็น “หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด” ทั้งนี้ ห้างหุ้นส่วนสามัญเกิดขึ้นตั้งแต่เจ้าของกิจการต้องการจะดำเนินธุรกิจด้วยกันโดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน และนับตั้งแต่ที่ห้างหุ้นส่วนได้จัดตั้งขึ้น หุ้นส่วนทุกคนก็มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานต่างๆ ของห้างหุ้นส่วนทันที โดยหุ้นส่วนทุกคนมีสิทธิบริหารจัดการงานของห้างหุ้นส่วน (แต่จะมีอำนาจบริหารหรือไม่ขึ้นอยู่กับความตกลงกันระหว่างหุ้นส่วนทั้งหมด)

ในกรณีที่จดทะเบียนห้างหุ้นส่วน เรียกว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล” สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดของหุ้นส่วนไม่แตกต่างจากการจดทะเบียน แต่ห้างหุ้นส่วนนั้นจะมีความเป็น “นิติบุคคล” แยกออกจากหุ้นส่วน (อธิบายเพิ่มเติมในเรื่อง “การจดทะเบียนและผลการจดทะเบียน”)

(2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนที่มีหุ้นส่วน 2 ประเภท คือ

(2.1) **หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด** มีหน้าที่รับผิดชอบหนี้สินของห้างหุ้นส่วนไม่เกินจำนวนเงินที่ตนเองลงหุ้นไว้ในห้างหุ้นส่วน แต่ไม่มีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วน

(2.2) **หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด** ต้องรับผิดชอบหนี้สินของห้างหุ้นส่วนทั้งหมดโดยไม่จำกัดเท่าจำนวนเงินที่ตนเองลงหุ้นไว้ในห้างหุ้นส่วน และมีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วน

ทั้งนี้ ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดจึงมีความเป็น **“นิติบุคคล”** แยกจากหุ้นส่วนเช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หากไม่จดทะเบียนก็ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญมีผลให้หุ้นส่วนทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบหนี้สินของห้างหุ้นส่วนอย่างไม่จำกัด

ดังนั้น ในการตัดสินใจจัดตั้งห้างหุ้นส่วนแบบใด ผู้ลงทุนต้องพิจารณาคุณลักษณะของห้างหุ้นส่วนแต่ละประเภท เพราะมีผลต่อสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบและอำนาจบริหารจัดการของผู้ลงทุนในฐานะหุ้นส่วนที่แตกต่างกัน ดังนี้

ประเภท	ความรับผิด	อำนาจบริหารจัดการ	นิติบุคคล
ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน)	ไม่จำกัด	หุ้นส่วนทุกคน	ไม่มี
ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล	ไม่จำกัด	หุ้นส่วนทุกคน	มี
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	จำกัด/ไม่จำกัด	หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด	มี

สิ่งที่นำมาลงในกิจการ

(เอาอะไรมาลงทุนในห้างหุ้นส่วนได้บ้าง?)

กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนที่ต่างมี “ทุน” ที่แตกต่างกันไม่จำเป็นต้องไปเสาะหาทุนอื่นใดที่ตนเองไม่มีหรือไม่จำเป็นต้องมีเงินสดจำนวนมาก เช่น นายกุกโก่มีอาคารพาณิชย์ นายไข่นุ้ยมีเงินทุน นายครองแครงมีความสามารถในการทำอาหาร ทั้งสามก็มีทุนที่เมื่อนำลงในกิจการร่วมกันก็สามารถร่วมกันเปิด “ร้านอาหาร” ได้

ดังนั้น สิ่งที่หุ้นส่วนจะนำมาลงในห้างหุ้นส่วนอาจเป็น “เงิน” ซึ่งเป็นทุนที่นิยมกันมากเพราะเงินมีมูลค่าในตัวเอง ไม่จำเป็นต้องมีการประเมินมูลค่าให้ยุ่งยาก หรือสิ่งอื่นนอกจากเงิน คือ “ทรัพย์สิน” โดยอาจเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่าง เช่น ที่ดิน อาคาร โรงงาน เครื่องจักร หรืออาจเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างแต่มีราคา เช่น สิทธิการเช่าที่ดินหรืออาคาร ลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ การลงทุนด้วย “ทรัพย์สิน” หุ้นส่วนต้องเลือกว่าจะลงทุนโดยให้ “กรรมสิทธิ์” ของทรัพย์สินนั้นแก่ห้างหุ้นส่วน หรือ “การให้ใช้ทรัพย์สิน” เช่น การให้ใช้ที่ดินหรืออาคาร หรือการให้ใช้ลิขสิทธิ์ ซึ่งการให้ใช้ทรัพย์สินนั้นเมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกัน หุ้นส่วนผู้เป็นเจ้าของย่อมได้รับทรัพย์สินนั้นกลับคืนไป

นอกจากทรัพย์สินแล้วหุ้นส่วนอาจลงทุนด้วย “แรงงาน” ซึ่งอาจเป็น แรงกาย เช่น ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วน หรืออาจเป็นลักษณะใช้ ทักษะความสามารถ เช่น ทำหน้าที่เป็นนักออกแบบ ให้คำปรึกษา หรือ ให้ไอเดียสร้าง application บนมือถือ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด “หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด” ไม่สามารถลงทุนด้วย “แรงงาน” ได้ เพราะหุ้นส่วนประเภทนี้สงวนตนเองให้มีความรับผิดชอบต่อหนี้สินของ ห้างหุ้นส่วนอย่างจำกัดจึงไม่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ห้างหุ้นส่วนโดยตรงอย่างหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

ทั้งนี้ การลงทุนไม่ว่าแบบใดหุ้นส่วนทุกคนต้องตกลงกันตั้งแต่ เริ่มแรกว่าหุ้นส่วนแต่ละคนต้องลงทุนเท่าใด ลงทุนด้วยสิ่งใด ในส่วน การลงทุนด้วยสิ่งอื่นนอกจากเงิน หุ้นส่วนทุกคนควรตกลงร่วมกัน “ประเมิน ราคา” ทรัพย์สินหรือแรงงานเพื่อให้เกิดความชัดเจน เพราะอาจมีผล ต่อการแบ่งปันกำไรหรือรับภาระขาดทุนของห้างหุ้นส่วนหรือการคืนทุน เมื่อเลิกห้างหุ้นส่วน

ทงที่ำซำงหุ้น
ในห้างหุ้นส่วน ำด้แก่

1. เงิน
2. ทรัพย์สิน (ให้กรรมสิทธิ์/ให้ใช้)
3. แรงงาน

อำนาจจัดการ

(ใครมีสิทธิบริหารจัดการห้างหุ้นส่วน)

หุ้นส่วนทุกคนในฐานะผู้ลงทุนหรือเจ้าของกิจการมีอำนาจบริหารจัดการห้างหุ้นส่วนได้ด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจ ดำเนินการ ลงมือ ตรวจสอบ กำกับ การดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนได้อย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม ใ้ใดที่หุ้นส่วนบางคนที่ไม่มีความสามารถ ไม่มีเวลา ก็อาจเลือกไม่ใช้อำนาจจัดการและรอเพียงรับทราบความเป็นไปของกิจการและรอรับผลกำไรของกิจการก็ได้

เมื่อหุ้นส่วนตกลงให้หุ้นส่วนคนใดมีอำนาจบริหารจัดการ หุ้นส่วนดังกล่าวเรียกว่า “**หุ้นส่วนผู้จัดการ**” มีหน้าที่ดำเนินการทั้งหลายที่เกี่ยวกับกิจการของห้างหุ้นส่วน ไม่ว่าจะเป็นงานโดยตรง เช่น การซื้อขายสินค้า และรวมถึงการจัดการงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการ เช่น การจ้างลูกจ้าง การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ การเช่าพื้นที่ร้านค้า การฟ้องคดี ทั้งนี้ หุ้นส่วนผู้จัดการเท่านั้นที่มีอำนาจบริหารจัดการ หุ้นส่วนคนอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการจะเข้าไปตัดสินใจ เข้าทำสัญญา หรือ ดำเนินการต่างๆ ไม่ได้

หุ้นส่วนผู้จัดการอาจไม่ได้ดำเนินการด้วยตนเองทั้งหมด โดยมอบหมายให้บุคคลอื่นดำเนินการภายใต้การดูแลและการตัดสินใจของหุ้นส่วนผู้จัดการได้ เช่น หุ้นส่วนผู้จัดการจ้างและมอบหมายให้ลูกจ้างคนหนึ่งเป็นผู้จัดการให้มีอำนาจดูแลการดำเนินงานทั่วไปก็ได้

ทั้งนี้ คุณสมบัติของหุ้นส่วนผู้จัดการ

- (1) ได้รับความเห็นชอบจากหุ้นส่วนทั้งหมด และ
- (2) หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

ดังนั้น ในกรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด “หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด” ไม่สามารถเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้แม้หุ้นส่วนทั้งหมดจะเห็นด้วยก็ตาม

“หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด”
เท่านั้นที่เป็น
หุ้นส่วนผู้จัดการได้

ห่างหุ้นส่วนอาจให้หุ้นส่วนทั้งหมดหรือบางคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการก็ได้ ทั้งนี้ การตกลงให้หุ้นส่วนคนใดเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นสิ่งสำคัญที่หุ้นส่วนต้องตกลงกันตั้งแต่เริ่มแรก การตกลงให้หุ้นส่วนเพียงคนเดียวเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการอาจไม่เป็นที่นิยมเพราะหุ้นส่วนแต่ละคนย่อมอยากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน ดังนั้น ในกรณีที่ห่างหุ้นส่วนมีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน กฎหมายกำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการทั้งหลาย ดังนี้

(1) กรณีไม่ได้ตกลงกันเรื่องการใช้อำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการ หุ้นส่วนแต่ละคนมีอำนาจดำเนินการและตัดสินใจโดยลำพัง เว้นแต่จะมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนใดคนหนึ่งคัดค้านหรือไม่เห็นด้วย

ทั้งนี้ กรณีที่ไม่ได้ตกลงกันให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มแรกให้ใครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ (ซึ่งมักเกิดขึ้นในกรณี “ห่างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน”) ให้ถือว่าหุ้นส่วนทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ

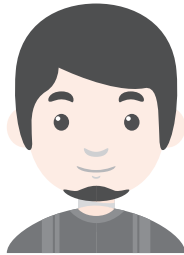
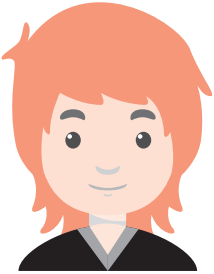
(2) กรณีตกลงกันให้ใช้เสียงมาก การตัดสินใจดำเนินการหนึ่งๆ ต้องให้หุ้นส่วนผู้จัดการส่วนใหญ่ (เสียงข้างมาก) เห็นด้วยจึงจะดำเนินการทำได้

(3) กรณีตกลงแบ่งอำนาจการตัดสินใจของหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคน

ในกรณีที่หุ้นส่วนได้ตกลงกันให้หุ้นส่วนผู้จัดการมีอำนาจการจัดการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งชัดเจน ในการดำเนินงานและการตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ ย่อมเป็นอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการนั้นเท่านั้น เช่น นายกุกโก่เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการดูแลเรื่องการเงิน นายไข่นุ้ยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการดูแลเรื่องการจัดการร้านอาหารของห้างหุ้นส่วน ดังนี้ เมื่อห้างหุ้นส่วนจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในห้างหุ้นส่วน เฉพาะนายกุกโก่เท่านั้นที่มีอำนาจตัดสินใจและเข้าทำสัญญากับธนาคารผู้ให้กู้

ส่วน “หุ้นส่วนอื่น” ที่ไม่มีอำนาจจัดการเข้าไปดำเนินการหรือตัดสินใจใดๆ และทำให้เกิดความเสียหายแก่ห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนนั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อหุ้นส่วนอื่นๆ

ควรให้ความสำคัญ
ในการเลือก
หุ้นส่วนผู้จัดการ

หน้าที่และความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้จัดการ

หุ้นส่วนผู้จัดการถือเป็น “ตัวแทน” ของหุ้นส่วนทั้งหลาย หุ้นส่วนผู้จัดการจึงต้องดำเนินการและตัดสินใจไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่ห้างหุ้นส่วนหรือต้องเห็นแก่ประโยชน์ของห้างหุ้นส่วนเป็นสำคัญ ดังนี้

(1) การดำเนินการภายในกรอบวัตถุประสงค์

ในขณะที่จัดตั้งห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนทั้งหมดย่อมมีวัตถุประสงค์ การจัดตั้งร่วมกันที่ชัดเจน เช่น ตกลงกันทำร้านอาหาร ตกลงกันร่วมกันสร้าง application บนมือถือ เป็นต้น ในทางกฎหมายเรียกว่า “วัตถุประสงค์” หมายถึง ความมุ่งหมายของหุ้นส่วนในการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ทั้งนี้ วัตถุประสงค์จึงเป็น “กรอบความสามารถของห้างหุ้นส่วน” หรือ “ข้อจำกัด” ของห้างหุ้นส่วน และหุ้นส่วนผู้จัดการจะดำเนินงานนอกกรอบวัตถุประสงค์ ไม่ได้ เช่น วัตถุประสงค์คือการทำร้านอาหาร ห้างหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการ ไม่สามารถทำสัญญาซื้อขายที่ดินเพื่อเก็งกำไร เปิดร้านขายเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย หากหุ้นส่วนผู้จัดการดำเนินการนอกวัตถุประสงค์ ย่อมไม่ผูกพันห้างหุ้นส่วนและหุ้นส่วนผู้จัดการนั้น ต้องรับผิดชอบการส่วนตัว ทั้งนี้ การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ รวมถึง “กิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง” กับวัตถุประสงค์ หรือ “จำเป็น” เพื่อการดำเนินงานของ ห้างหุ้นส่วนตามวัตถุประสงค์ เช่น การทำธุรกิจร้านอาหาร หุ้นส่วนผู้จัดการ ต้องจ้างลูกจ้าง เช่าอาคารหรือพื้นที่เพื่อตั้งร้านอาหาร คุ้มเงินเท่าที่จำเป็น เพื่อใช้ดำเนินงานร้านอาหาร การฟ้องคดีกับลูกหนี้ของกิจการ เป็นต้น

วัตถุประสงค์
คือกรอบการดำเนินกิจการ
ของห้างหุ้นส่วน

(2) การใช้ความระมัดระวัง

หุ้นส่วนผู้จัดการต้องตัดสินใจและดำเนินงานด้วยความระมัดระวัง ทั้งนี้ “มาตรฐาน” ของความระมัดระวังของหุ้นส่วนผู้จัดการนั้น อยู่ในระดับเดียวกันกับที่หุ้นส่วนผู้จัดการนั้นจัดการงานของตนเอง เช่น การบริหารกิจการร้านอาหารของห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนผู้จัดการต้องระมัดระวังในการตัดสินใจและดำเนินงานเหมือนว่ากิจการนั้นเป็นของตนเอง โดยไม่จ้างพนักงานบริการมากเกินไปจนความจำเป็น ตรวจสอบวัตถุประสงค์อย่างสม่ำเสมอ และไม่กักตุนวัตถุประสงค์มากเกินไป เป็นต้น หากหุ้นส่วนผู้จัดการไม่ใช้ความระมัดระวังและก่อให้เกิดความเสียหายแก่กิจการหุ้นส่วนผู้จัดการนั้น ต้องรับผิดชอบต่อห้างหุ้นส่วนและหุ้นส่วนคนอื่นๆ

เมื่อหุ้นส่วนผู้จัดการใช้ความระมัดระวังตามมาตรฐานที่กล่าวมา แม้ผลของการตัดสินใจและการดำเนินงานดังกล่าวจะไม่ใช่ผลดีแก่กิจการ หรือก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น กิจการขาดทุน ลูกหนี้ผิดสัญญา ไม่ชำระราคาสินค้า หุ้นส่วนผู้จัดการไม่ต้องรับผิดชอบแก่ห้างหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนทั้งหลายเพราะถือว่าได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมแล้ว ห้างหุ้นส่วนและหุ้นส่วนทั้งหลายจึงต้องรับความเสียหายด้วยกันทั้งหมด ดังนี้ จะเห็นได้ว่าการเลือกและแต่งตั้งให้หุ้นส่วนคนใดเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการจึงมีความสำคัญมาก หุ้นส่วนทั้งหลายจึงควรเลือกหุ้นส่วนที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ เพื่อให้การดำเนินงานของกิจการเป็นไปอย่างมืออาชีพ

หุ้นส่วนผู้จัดการต้องดำเนินงาน
เหมือนน้องดำเนินงานของตนเอง

(3) ความซื่อสัตย์สุจริต

หุ้นส่วนผู้จัดการต้องดำเนินงานหรือการตัดสินใจใดๆ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยให้ความสำคัญและประโยชน์ของห้างหุ้นส่วนมาเป็นลำดับแรก และการดำเนินงานและตัดสินใจนั้นต้องเป็นไป **“เพื่อประโยชน์ของห้างหุ้นส่วน”** ข้อพิจารณาเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตจะเกิดประเด็นถกเถียงและเกิดข้อพิพาทกันได้เมื่อการตัดสินใจและดำเนินงานนั้น

มีประโยชน์ส่วนตัวของหุ้นส่วนผู้จัดการรวมอยู่ด้วยที่เรียกว่ามี “**ความขัดแย้งกันซึ่งผลประโยชน์**” เช่น หุ้นส่วนผู้จัดการตัดสินใจซื้อวัตถุดิบ จำพวกเนื้อสัตว์เพื่อใช้กิจการร้านอาหารจากโรงงานเนื้อสัตว์ที่หุ้นส่วนผู้จัดการนั้นเป็นเจ้าของหรือธุรกิจครอบครัวของห้างหุ้นส่วนผู้จัดการนั้นเอง หรือหุ้นส่วนผู้จัดการตัดสินใจขายสินค้าให้แก่ร้านค้าปลีกที่หุ้นส่วนนั้นเป็นเจ้าของกิจการ เป็นต้น

นอกจากนี้ กฎหมายกำหนดห้ามไม่ให้หุ้นส่วน (หุ้นส่วนทุกคนในกรณี ห้างหุ้นส่วนสามัญ และเฉพาะหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในกรณีห้างหุ้นส่วน จำกัด) ค้าขายแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน กล่าวคือ **ห้าม**ไม่ให้หุ้นส่วนนั้น ประกอบกิจการที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) เป็นกิจการประเภทเดียวกัน เช่น กิจการร้านอาหารเหมือนกัน กิจการสร้าง application บนมือถือเหมือนกัน และ

(ข) เป็นการค้าขายแข่งขันกับห้างหุ้นส่วน กล่าวคือ แม้กิจการของหุ้นส่วนนั้นอาจจะเหมือนกันแต่ต้องมีลักษณะที่แข่งขันกับห้างหุ้นส่วนด้วย เช่น แม้เป็นกิจการร้านอาหารเหมือนกันแต่เปิดอยู่คนละจังหวัด ประเภทอาหารแตกต่างกัน เช่นนี้ก็ไม่เข้าลักษณะต้องห้าม หุ้นส่วนสามารถดำเนินการได้

ทั้งนี้ ข้อห้ามของหุ้นส่วนในการประกอบกิจการที่เป็นการแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดให้ต้องเป็นกิจการของหุ้นส่วนนั้นเท่านั้น แต่รวมถึงกิจการของบุคคลอื่นด้วย เช่น เป็นกิจการของครอบครัว (กงสี) เป็นกิจการของเพื่อนสนิท เป็นกิจการของญาติ เป็นกิจการของผู้มีฐานะที่ต้องการให้หุ้นส่วนมาช่วยบริหารงาน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้ห้ามหุ้นส่วนผู้จัดการเข้าทำสัญญากับห้างหุ้นส่วนทั้งหมด เพราะการเข้าทำสัญญากับห้างหุ้นส่วนอาจเป็นผลดีแก่ห้างหุ้นส่วนเอง เช่น วัตถุประสงค์ที่ห้างหุ้นส่วนต้องสั่งซื้อมีแต่กิจการของหุ้นส่วนผู้จัดการนั่นเองเป็นผู้ขายรายเดียวในท้องถิ่น หรือราคาขายของกิจการส่วนตัวของหุ้นส่วนผู้จัดการมีราคาถูก หรือในกรณีห้ามไม่ให้หุ้นส่วนประกอบกิจการแข่งขันอาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่หุ้นส่วนนั้นประกอบกิจการนั้นอยู่เดิมแต่ต้นและหุ้นส่วนนั้นมีประสบการณ์จึงอยากชักชวนมาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนด้วยกัน ดังนั้น หุ้นส่วนทำกิจการแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนได้แต่ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทั้งหมดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ หากสงสัยถึงความซื่อสัตย์สุจริตที่อาจมีขึ้นในภายหลังและอาจก่อให้เกิดความไม่ลงรอยกันได้ หุ้นส่วนผู้จัดการหรือหุ้นส่วนอื่นนั้นควรเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นแก่หุ้นส่วนทั้งหมดและขอความยินยอมเป็นหนังสือเพื่อให้หลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งในภายหลัง

หุ้นส่วนผู้จัดการต้องดำเนินงาน
โดยเห็นแก่ประโยชน์
ของห้างหุ้นส่วนก่อน
และเพื่อประโยชน์สูงสุดของห้างหุ้นส่วน

(4) การดำเนินการทางทะเบียน

“ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน” (ไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด) ต้องดำเนินการทางทะเบียน เมื่อห้างหุ้นส่วนเปลี่ยนแปลงข้อตกลงใดๆ ที่สำคัญที่ได้จดทะเบียนไว้ เช่น การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ การเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วน การเปลี่ยนแปลงผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้จัดการ

ทั้งนี้ การดำเนินการทางทะเบียนรวมถึงการจัดทำและรายงานผลการประกอบกิจการของห้างหุ้นส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่จำเป็นแก่บุคคลภายนอกได้รับรู้ เช่น การจัดหางบการเงิน การแต่งตั้งผู้สอบบัญชี (อธิบายเพิ่มเติมในเรื่อง “ผลการจดทะเบียน”)

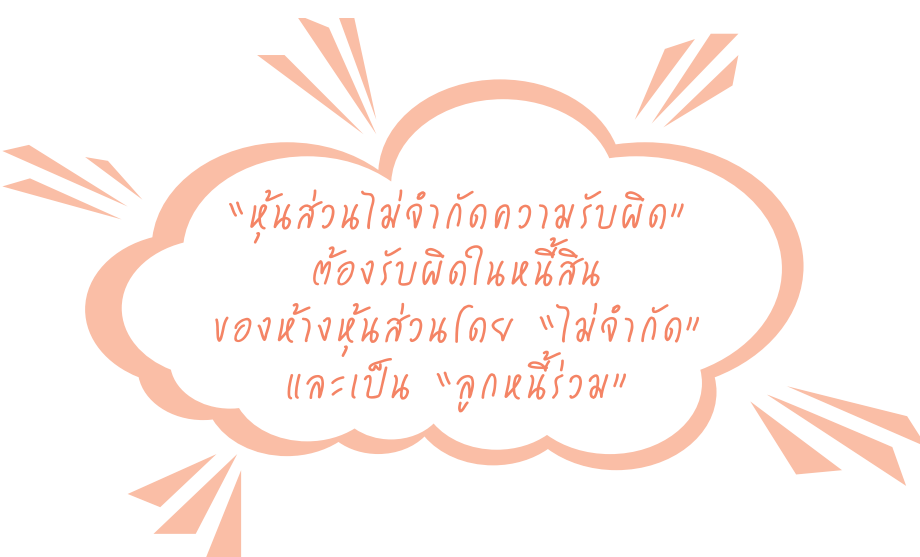

ความรับผิดชอบของหุ้นส่วน (ความเสียหายของหุ้นส่วน)

“หุ้นส่วนทุกคน” ที่ไม่ใช่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนอย่างไม่จำกัดร่วมกันโดยไม่คำนึงว่าหุ้นส่วนนั้นจะตกลงเข้าหุ้นจำนวนเท่าใด เช่น นายกุกโก๋และนายไข่นุ้ยตกลงเข้าหุ้นในรูปแบบห้างหุ้นส่วนสามัญคนละ 1 ล้านบาท ดังนี้ หากหนี้สินของห้างมีจำนวน 3 ล้านบาท นายกุกโก๋ และนายไข่นุ้ยต้องร่วมกันรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวทั้งหมด โดยไม่คำนึงว่าจะตกลงลงทุนกันเพียงคนละ 1 ล้านบาท หรือจะมีข้อแก้ตัวว่าตนเองลงทุนแค่ 1 ล้านบาทเท่านั้น

นอกจากนี้ ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนเป็นความรับผิดชอบอย่าง “ลูกหนี้ร่วม” กล่าวคือ เมื่อหนี้ของห้างหุ้นส่วนมีจำนวนเท่าใด หุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งอาจถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียวแก่เจ้าหนี้ โดยไม่คำนึงถึงส่วนลงทุน จากกรณีตัวอย่างข้างต้นเจ้าหนี้อาจเรียกร้องให้นายกุกโก๋แต่เพียงผู้เดียวต้องรับผิดชอบต่อหนี้ในจำนวนเงิน 3 ล้านบาทก็ได้ และนายกุกโก๋จะปฏิเสธให้ไปเรียกร้องเอาแก่นายไข่นุ้ยครั้งหนึ่งไม่ได้ ดังนี้ นายกุกโก๋จึงต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปทั้งหมดแล้วจึงไปเรียกร้องกับหุ้นส่วนคนอื่นๆ ตามสัดส่วนการลงทุนหรือสัดส่วนการรับภาระขาดทุนตามที่ได้ตกลงกันได้

ทั้งนี้ ในกรณีของ “หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด” ความเสี่ยงต้องรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนเป็นไปอย่างจำกัดเท่าส่วนลงทุนที่ตกลงให้กับห้างหุ้นส่วนจำกัด เช่น นายครองแครงตกลงเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัดลงทุน 1 ล้านบาท นายครองแครงจะมีความรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนไม่เกินกว่าจำนวนเงิน 1 ล้านบาทเท่านั้น แม้ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะมีหนี้สินมากเพียงใดก็ตาม ทรัพย์สินส่วนตัวของนายครองแครงจะไม่ถูกนำมาใช้ชำระหนี้สินของห้างหุ้นส่วน นอกจากนี้ เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่สามารถฟ้องร้องให้นายครองแครงต้องรับผิดในหนี้สิน โดยเจ้าหนี้ต้องฟ้องร้องเอากับหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

“หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด”
ต้องรับผิดในหนี้สิน
ของห้างหุ้นส่วนโดย “ไม่จำกัด”
และ=เป็น “ลูกหนี้ร่วม”

นอกจากนี้ในกรณีเป็น “ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน” แม้เจ้าหนี้จะสามารถฟ้องร้องให้หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดคนหนึ่งคนใดหรือทั้งหมดชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ หุ้นส่วนอาจขอให้ศาลบังคับชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนเอาทั้งห้างหุ้นส่วนชำระหนี้ก่อน หากหุ้นส่วนพิสูจน์ได้ว่า

- (1) ห้างหุ้นส่วนมีทรัพย์สินเพียงพอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และ
- (2) การบังคับชำระหนี้เอาทั้งห้างหุ้นส่วนชำระหนี้ทำได้ไม่ยาก

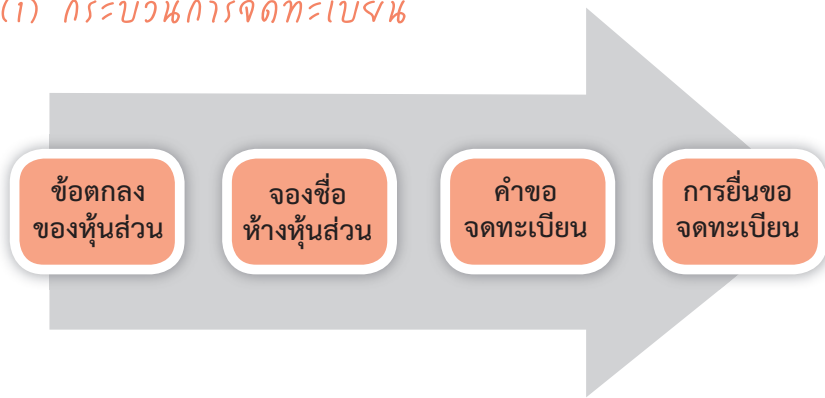
การจดทะเบียนและผลการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วน
(จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนดีหรือไม่?)

การดำเนินกิจการในรูปแบบของ “ห้างหุ้นส่วนสามัญ” หุ้นส่วน
มีสิทธิเลือกจะจดทะเบียนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ได้ตามแต่
ความประสงค์ของหุ้นส่วนทั้งหลาย แต่ในกรณีที่เป็นการจัดตั้ง “ห้างหุ้นส่วนจำกัด”
หุ้นส่วนทั้งหลายมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนจัดตั้งไม่เช่นนั้นต้องถือว่า
หุ้นส่วนดำเนินกิจการอย่างเป็นทางการห้างหุ้นส่วนสามัญ อันเป็นผลให้หุ้นส่วน
ทุกคนเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

จดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนที่
“กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
กระทรวงพาณิชย์”

ทั้งนี้ การจดทะเบียนมีรูปแบบและกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด โดยการจดทะเบียนต้องดำเนินการที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) กระบวนการจดทะเบียน

(1.1) ข้อตกลงของหุ้นส่วนในเรื่องสำคัญ

(อธิบายเพิ่มเติมในเรื่อง “ข้อตกลงของหุ้นส่วน”)

เนื่องจากห้างหุ้นส่วนเป็นการประกอบกิจการของบุคคลหลายคนร่วมกันเพื่อให้เกิดความชัดเจนและลดความขัดแย้งระหว่างการดำเนินกิจการ หุ้นส่วนทุกคนจึงควรทำความตกลงกันในเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ เอกสารจดทะเบียนเองก็กำหนดให้ต้องมีรายละเอียดของความตกลงต่าง ๆ ดังนี้

- จำนวนเงินลงทุน หรือสิ่งที่หุ้นส่วนแต่ละคนจะนำมาลงทุนที่เป็นทรัพย์สินหรือแรงงาน ทั้งนี้ การลงทุนด้วยทรัพย์สินหรือแรงงาน ต้องตกลงตีราคาเป็นจำนวนเงิน รวมถึงกำหนดเวลาชำระเงิน หรือทรัพย์สินที่แน่นอน
- วัตถุประสงค์ของกิจการ คือ ขอบเขตหรือกรอบการดำเนินธุรกิจที่สามารถกำหนดได้มากน้อยตามความประสงค์ของหุ้นส่วนทั้งหลาย ทั้งนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีแบบวัตถุประสงค์สำเร็จรูปเพื่อให้ง่ายแก่การจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วน
 - การแต่งตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการ
 - การแบ่งส่วนผลกำไรและขาดทุน
 - สถานที่ตั้งของห้างหุ้นส่วนรวมถึงสำนักงานสาขา
 - การตั้งผู้ชำระบัญชี ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ
 - การเปลี่ยนแปลงข้อตกลงจัดตั้งห้างเดิม

(1.2) จองชื่อห้างหุ้นส่วน

ชื่อของห้างหุ้นส่วนต้องไม่ซ้ำหรือคล้ายคลึงกับนิติบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือบริษัทมหาชนจำกัด รวมถึงต้องไม่ขัดกับระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ทั้งนี้ ผู้ขอจดทะเบียนสามารถตรวจสอบชื่อจากระบบข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้

(1.3) คำขอจดทะเบียน

นายทะเบียนจัดให้มีแบบฟอร์มคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบการจดทะเบียน ทั้งนี้ สามารถ Download จาก www.dbd.go.th

(2) ผลการจดทะเบียน

ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนมีความเป็น “นิติบุคคล” (ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) แยกออกจากหุ้นส่วน กล่าวคือ ห้างหุ้นส่วนเป็นบุคคลคล้ายบุคคลธรรมดา เช่น เป็นเจ้าของทรัพย์สินได้เข้าทำสัญญาในฐานะคู่สัญญาได้ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ในทางทะเบียนห้างหุ้นส่วนจึงต้องมีชื่อห้างหุ้นส่วน และมีเลขทะเบียนนิติบุคคล 13 หลักซึ่งใช้เป็นเลขประจำตัวผู้เสียภาษีของกรมสรรพากรด้วย

ทั้งนี้ การจดทะเบียนทำให้เกิดความชัดเจนในระหว่างหุ้นส่วนว่า เคยตกลงกันไว้ว่าอย่างไร เพราะเมื่อครั้งตกลงกันด้วยวาจาก็อาจไม่ชัดเจนหรือหลงลืมข้อตกลงดังกล่าวไปแล้ว ไม่ว่าจะป็นวัตถุที่ประสงค์ ซึ่งเป็นกรอบอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการ ใครคือหุ้นส่วน ผู้จัดการ อำนาจหน้าที่ของหุ้นส่วนผู้จัดการ ตลอดจนข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการ

ในส่วนของคุณคณภายนอกก็ต้องถือว่าได้รับรู้ความตกลงทั้งหลาย ที่ได้จดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนแล้ว บุคคลใดๆ ที่จะมาติดต่อย่อมรู้ได้ว่า ห้างหุ้นส่วนสามารถเข้าทำสัญญากับตนได้หรือไม่ ใครเป็นผู้มีอำนาจทำการแทนห้างหุ้นส่วน มีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการ เช่นว่า การทำสัญญานั้นต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทั้งหลายหรือไม่ เป็นต้น ในส่วนนี้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจึงทำให้ห้างหุ้นส่วนมีความน่าเชื่อถือต่อบุคคลภายนอกที่จะทำการค้า หรือให้กู้ยืมเงินได้มากกว่า ห้างหุ้นส่วนที่ไม่จดทะเบียนเพราะมีความชัดเจนและตรวจสอบได้

นอกจากนี้ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีหน้าที่ต้องรายงานสถานะของ ห้างหุ้นส่วนตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เมื่อกฎหมายกำหนดให้ต้อง ดำเนินการทางทะเบียนใดๆ ห้างหุ้นส่วนและหุ้นส่วนผู้จัดการต้องดำเนินการ ไม่เช่นนั้นอาจได้รับโทษปรับตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

(2.1) การจัดทำบัญชี

เมื่อเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน กฎหมายกำหนดหน้าที่ที่สำคัญ คือ การจัดทำบัญชี เพื่อให้เกิดความโปร่งใสแก่หุ้นส่วนทั้งหลาย และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) การจัดทำบัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภท บัญชีสินค้า และบัญชีประเภทอื่นที่จำเป็น
- (2) การจัดให้มีผู้ทำบัญชี ทำหน้าที่รับผิดชอบจัดทำบัญชีของห้างหุ้นส่วน
- (3) การจัดให้มีเอกสารต่างๆ ที่ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผู้ทำบัญชีจัดทำบัญชีได้ตามมาตรฐานทางการเงิน
- (4) ปิดบัญชีครั้งแรกภายใน 12 เดือน นับแต่เริ่มทำบัญชี และปิดบัญชีในรอบ 12 เดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน
- (5) การจัดทำงบการเงิน ได้แก่ งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน หมายเหตุประกอบงบการเงิน และงบการเงินเปรียบเทียบกับปีก่อน
- (6) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทำหน้าที่ตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงิน

อย่างไรก็ดี กฎหมายกำหนดให้ห้างหุ้นส่วนที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ **ไม่ต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและแสดงความเห็นในงบการเงิน** เพื่อเป็นการลดภาระการจัดทำบัญชีแก่ **“กิจการที่มีขนาดเล็ก”**

- ทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท
- สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท
- รายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท

แต่การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล (ภงด. 50) ต่อกรมสรรพากร ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลทั้งหลายยังคงต้องยื่นแบบ ภงด. 50 ที่มีรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือผู้สอบบัญชีภาษีอากรโดยไม่มียกเว้นสำหรับกิจการขนาดเล็ก

(7) การส่งงบการเงินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (DBD e-filing) ภายใน 5 เดือนนับแต่วันปิดบัญชี

(2.2) การเปลี่ยนแปลงรายการทางทะเบียน

เมื่อเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนข้อมูลใดๆ ที่จดทะเบียนไว้ย่อมมีความสำคัญต่อบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางทะเบียน เช่น ชื่อห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วน หุ้นส่วนผู้จัดการ ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ สถานที่ตั้งห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนทั้งหมดต้องยินยอมด้วยกันทั้งหมด และหุ้นส่วนผู้จัดการมีหน้าที่ยื่นขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการต่อนายทะเบียนภายใน 14 วันนับจากวันที่มีการเปลี่ยนแปลง

ข้อตกลงของหุ้นส่วน (สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน)

แม้กฎหมายกำหนดสิทธิ หน้าที่ของหุ้นส่วน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างกันของหุ้นส่วนและหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยหุ้นส่วนไม่จำเป็นต้องตกลงกันในรายละเอียด แต่เมื่อการประกอบกิจการของห้างหุ้นส่วนประกอบไปด้วยบุคคลหลายคนร่วมกันที่ต่างมีทัศนคติ การดำเนินงาน และประโยชน์แตกต่างกัน ในระหว่างดำเนินกิจการก็อาจเกิดความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยกันทำให้ยากแก่การที่หุ้นส่วนทั้งหลายจะตกลงกันในเรื่องบางเรื่อง แม้จะเป็นเรื่องปกติทางค้าขาย ดังนั้น หากได้ตกลงกันในรายละเอียดถึงสิทธิหน้าที่ อำนาจและข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนย่อมก่อให้เกิดความชัดเจนและไม่เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เช่น ในกรณีที่มีหุ้นส่วนหลายคน การตกลงให้เฉพาะหุ้นส่วนบางคนที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นหัวใจของหุ้นส่วนทั้งหลายทำหน้าที่เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ย่อมทำให้การดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนมีประสิทธิภาพมากกว่า เพราะหากต้องร่วมกันตัดสินใจในทุกๆ เรื่องร่วมกันหรือให้ทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ย่อมก่อให้เกิดสิทธิแก่หุ้นส่วนแต่ละคนที่จะมีอำนาจจัดการและเป็นการยากที่หุ้นส่วนคนอื่นจะคัดค้านได้ทันท่วงที

ควรมี "ข้อตกลงของหุ้นส่วน" กัน
ตั้งแต่เริ่มแรก
เพื่อลดความขัดแย้งภายหลัง

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติผู้ร่วมลงทุนทั้งหลายอาจตกลงให้แตกต่างกันไป จากที่กฎหมายกำหนดในบางเรื่องก็ได้ เช่น เมื่อห้างหุ้นส่วนจะเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์ของกิจการเพราะสภาวะการณ์ลงทุนเปลี่ยนไปหรือมีโอกาส ทางธุรกิจใหม่ หากไม่ตกลงกันเป็นอย่างอื่นกฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทุกคน หรือการรับหุ้นส่วนใหม่เพราะกิจการ ต้องการเงินลงทุนเพิ่มเติมและไม่มีหุ้นส่วนคนใดลงทุนเพิ่มเติม กฎหมาย ก็กำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเช่นกัน เช่นนี้ ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนมีหุ้นส่วนหลายคน หุ้นส่วนทั้งหมดอาจตกลงให้ใช้ **“คะแนนเสียงข้างมาก”** ของหุ้นส่วนเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการงานของ ห้างหุ้นส่วนในอนาคตก็ย่อมได้

ในทางปฏิบัติก่อนการดำเนินการเพื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ผู้ร่วมลงทุน ทั้งหลายควรดำเนินการตกลงและจัดทำ **“สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน”** เพื่อให้เกิดความตกลงกันและความเข้าใจของผู้ร่วมลงทุนทุกฝ่ายถูกต้อง ตรงกันและผูกพันให้ผู้ร่วมลงทุนทุกฝ่ายในฐานะคู่สัญญาต้องปฏิบัติตาม ต่อไป และนำข้อตกลงในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนไปจดทะเบียนด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างหุ้นส่วนทั้งหลาย ตลอดจน บุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อกับห้างหุ้นส่วนในอนาคต

ทั้งนี้ ข้อพิจารณาที่สำคัญที่ควรตกลงกันในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน (นอกจากที่อธิบายไว้แล้วในเรื่อง **“ข้อตกลงของหุ้นส่วนในเรื่องสำคัญ”**) ควรรวมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

1. การแต่งตั้งและถอดถอนหุ้นส่วนผู้จัดการ ในกรณีที่กำหนดให้ เฉพาะหุ้นส่วนบางคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยอาจตกลงให้ใช้เพียงคะแนนเสียง ข้างมากของที่ประชุมหุ้นส่วนทั้งหลาย

2. ข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการมีอำนาจ ตัดสินใจและดำเนินการต่างๆ ในนามของห้างหุ้นส่วน ในบางธุรกรรม ที่หุ้นส่วนทั้งหลายเห็นว่าควรต้องได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษจาก ที่ประชุมหุ้นส่วนทั้งหลายก่อน เช่น การกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้ในการกิจการ การทำสัญญาที่มีมูลค่ามาก เป็นต้น หรือในกรณีที่กำหนดให้หุ้นส่วน แต่ละคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแบ่งอำนาจกันก็ต้องระบุในสัญญาให้ชัดเจน ถึงอำนาจของหุ้นส่วนแต่ละคน

3. การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาจัดตั้งเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์เดิมให้ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทั้งหมดตามที่กฎหมายกำหนดหรือจะใช้คะแนนเสียงข้างมากของที่ประชุมหุ้นส่วน

4. การเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วน ในกรณีรับหุ้นส่วนเข้ามาใหม่ หรือโอนหุ้นของหุ้นส่วนเดิมให้คนใหม่ ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนทั้งหมดหรือไม่ รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขอื่นๆ เช่น ต้องให้หุ้นส่วนเดิมมีสิทธิซื้อหุ้นในส่วนนั้นก่อน หากไม่มีหุ้นส่วนใดรับซื้อจึงขายให้แก่คนนอกได้ เป็นต้น

5. การระงับข้อพิพาท การดำเนินกิจการร่วมกันในห้างหุ้นส่วนเป็นปกติที่อาจเกิดข้อพิพาทระหว่างหุ้นส่วนกันเองที่อาจมีความเห็นไม่ลงรอยกัน ก่อให้เกิดการโต้เถียง ขัดแย้ง จนเป็นคดีความและท้ายที่สุดอาจต้องเลิกห้างหุ้นส่วนไปอย่างที่ไม่มีฝ่ายใดได้ประโยชน์ ดังนั้น ในทางธุรกิจตั้งแต่ในขั้นตอนการทำสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนมักให้

ความสำคัญแก่การกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทระหว่างกันก่อน และหลีกเลี่ยงการดำเนินคดีในศาลเนื่องจากความยุ่งยาก ค่าใช้จ่าย และศาลอาจไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในด้านธุรกิจนั้นซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยาก ในเรื่องการนำเสนอข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน อีกทั้ง ในบางครั้ง ข้อพิพาทอาจเป็นเรื่องที่หุ้นส่วนอาจพอใกล้เคียง ปรับปรุง แก้ไขได้เอง หากมีคนกลางที่เหมาะสมเป็นที่ไว้วางใจแก่คู่กรณีทุกฝ่ายมาช่วยจัดการ ประนีประนอม หรืออาจตกลงเสนอข้อขัดแย้งต่ออนุญาโตตุลาการ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและมีความเชี่ยวชาญ เฉพาะต่อข้อพิพาท

การเลิกห้างหุ้นส่วน

เมื่อการจัดตั้งและการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนผูกโยงกับ “ความเป็นหุ้นส่วน” ดังนั้น โดยหลักกฎหมายจึงกำหนด “เหตุเฉพาะตัวของหุ้นส่วน” ดังนี้

1. ความประสงค์ของ “หุ้นส่วน” แม้เพียงคนเดียวที่จะเลิกห้างหุ้นส่วน
2. เมื่อหุ้นส่วนคนหนึ่งตาย ล้มละลาย หรือกลายเป็นผู้ไร้ความสามารถ ใดๆ ก็ดี เว้นแต่จะมีข้อตกลงระหว่างกันใน “สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน” ให้ห้างหุ้นส่วนไม่เลิกกันแม้มีเหตุดังกล่าวก็ย่อมได้

การเลิกห้างหุ้นส่วนเพราะได้มี "ข้อตกลง" กันไว้แต่ต้น

1. เมื่อสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนได้กำหนดเหตุที่จะเลิกกันได้ เช่น ตกลงว่า หากห้างหุ้นส่วนไม่มีกำไรในระยะเวลา 2 ปี ให้เลิกห้างหุ้นส่วน หรือเมื่อหุ้นส่วนคนสำคัญลาออก

2. เมื่อสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนกำหนดอายุของห้างหุ้นส่วนไว้อย่างชัดเจน ก็ให้ห้างหุ้นส่วนเลิกกันเมื่อครบกำหนดนั้น เช่น กำหนดให้ห้างหุ้นส่วนมีอายุ 5 ปี นับตั้งแต่จัดตั้งเมื่อครบกำหนด 5 ปี ห้างหุ้นส่วนก็เลิกกัน

3. เมื่อสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนกำหนดไว้เฉพาะเจาะจงว่าห้างหุ้นส่วนถูกตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการหนึ่งเท่านั้น เช่น จัดตั้งห้างหุ้นส่วนเพื่อสร้างสะพาน หรืออาคารหนึ่ง เมื่อการสร้างสะพานหรืออาคารนั้นได้สำเร็จลง ห้างหุ้นส่วนก็เลิกกัน

นอกจากนี้ ห้างหุ้นส่วนอาจเลิกกันเพราะ “ศาลสั่งให้เลิกห้างหุ้นส่วน”
เมื่อมีหุ้นส่วนคนหนึ่งร้องขอต่อศาลให้เลิกกัน เพราะเหตุดังต่อไปนี้

1. หุ้นส่วนคนหนึ่งผิดข้อสัญญาซึ่งเป็นสาระสำคัญ เช่น ตกลงให้
หุ้นส่วนต้องดำเนินงานด้วยตนเองเท่านั้น แต่หุ้นส่วนกลับว่าจ้างบุคคลอื่น
มาดำเนินงานแทน

2. การดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนมีแต่ขาดทุนและยากที่จะฟื้นตัวได้

3. เหตุอื่นๆ ที่ห้างหุ้นส่วนไม่อาจจะดำเนินงานต่อไปได้ เช่น หุ้นส่วน
ทะเลาะเบาะแว้งกันจนไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

ทั้งนี้ ในกรณีที่เป็น “ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล” ห้างหุ้นส่วนต้องเลิก
เมื่อศาลพิพากษาให้ห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลาย

ห้างหุ้นส่วนเล็กเพราะมีเหตุ

1. เฉพาะตัวของหุ้นส่วน
2. ตามที่ได้มีข้อตกลงกัน
3. ร้องขอให้ศาลสั่งให้เลิกห้างหุ้นส่วน
4. ศาลสั่งให้ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
ล้มละลาย

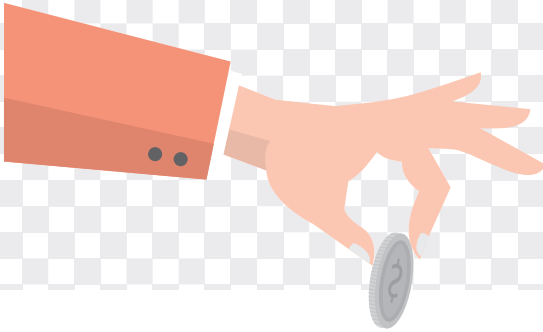
การชำระบัญชี

เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกัน ก็ต้องชำระบัญชีเพื่อให้มีการจัดการทรัพย์สินชำระหนี้สินของห้างหุ้นส่วนและคืนส่วนลงทุนตลอดจนกำไรต่างๆ ตามสัดส่วนของการลงทุน ตามลำดับดังนี้

1. ชำระหนี้สินของห้างหุ้นส่วนที่ค้างชำระกับบุคคลภายนอก
2. ชำระเงินทროงและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่หุ้นส่วนได้ออกไปเพื่อจัดการห้างหุ้นส่วน

3. คืนทุนให้แก่หุ้นส่วนแต่ละคนตามสัดส่วน และหากมีทรัพย์สินเหลือก็แจกจ่ายให้แก่หุ้นส่วนเป็น “กำไร” ตามสัดส่วนการลงทุนหรือตามที่ได้ตกลงกัน แต่หากห้างหุ้นส่วนมีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้ก็ให้หุ้นส่วนทั้งหลายเฉลี่ย “ขาดทุน” นั้นตามสัดส่วนการลงทุนหรือตามที่ได้ตกลงกัน

ทั้งนี้ ในกรณีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนจะมีขั้นตอนการชำระบัญชี ตามที่กฎหมายกำหนด (ในขณะที่ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน อาจตกลงจัดการทรัพย์สินด้วยวิธีอื่นแทนการชำระบัญชีตามรูปแบบ ที่กฎหมายกำหนดก็ได้) โดยหุ้นส่วนผู้จัดการเป็น “ผู้ชำระบัญชี” เว้นแต่ จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น ต้องดำเนินการดังนี้

ภายใน
14 วัน

- ประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์
- ส่งจดหมายแจ้งเจ้าหน้าที่
- จัดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน

โดยเร็ว

- จัดทำงบการเงิน ณ วันเลิกห้างหุ้นส่วน
- ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและลงความเห็นว่าคุณต้อง
- เรียกประชุมหุ้นส่วน

ที่ประชุม
หุ้นส่วน

- ลงมติยืนยันตัวผู้ชำระบัญชี
- อนุมัติงบการเงิน ณ วันเลิกห้างหุ้นส่วน

ผู้ชำระ
บัญชี

- สะสางหนี้สิน ค่าใช้จ่าย
- แบ่งคืนทุนให้แก่หุ้นส่วน
- เรียกประชุมหุ้นส่วน

ที่ประชุม
หุ้นส่วน

- ลงมติอนุมัติการชำระบัญชี

ภายใน
14 วัน

- จัดทำคำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน
ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499
- พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (ในฐานะนายทะเบียน)

บรรณานุกรม

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, 2543.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. คำแนะนำการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ นิติบุคคลและห้างหุ้นส่วนจำกัด.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. คู่มือสิ่งที่ต้องรู้&ทำ เมื่อเป็นห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด. ปี 2558.

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

189/1 ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 0 2881 4999 สายด่วน 1111 กด 79

www.led.go.th